

. Τι είναι η ενδικοφανής προσφυγή;

Η ενδικοφανής προσφυγή είναι μία διαδικασία που οφείλει υποχρεωτικά να ακολουθήσει ο φορολογούμενος όταν θελήσει να αμφισβητήσει μία πράξη της φορολογικής αρχής, ρητή ή σιωπηρή, πριν επιλέξει το δρόμο της άσκησης προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

2. Ποιο είναι το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την ενδικοφανή προσφυγή;

Για πράξεις που εκδίδονται από τη φορολογική αρχή καθώς και για σιωπηρές αρνήσεις της φορολογικής αρχής, εφαρμοστέο είναι το άρθρο 63 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013), όπως ισχύει σήμερα, και όπως αυτό εξειδικεύεται από τις εκδοθείσες ΠΟΛ.

3. Τι μπορεί να ζητήσει ο φορολογούμενος;

Ο φορολογούμενος με την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής μπορεί να ζητήσει την τροποποίηση ή την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης μέσω της συνολικής επανεξέτασης της υπόθεσής του. Για το σκοπό αυτό μπορεί να προβάλλει και πραγματικούς και νομικούς ισχυρισμούς προσκομίζοντας για την απόδειξή τους κάθε σχετικό έγγραφο που έχει στη διάθεσή του σε ηλεκτρονική μορφή.

4. Ποιο είναι το αρμόδιο όργανο κατάθεσης της ενδικοφανούς προσφυγής;

Αρμόδιο όργανο για την κατάθεση της ενδικοφανούς προσφυγής είναι πάντα η φορολογική αρχή που εξέδωσε την πράξη εις βάρος του φορολογούμενου ή που αρνήθηκε σιωπηρώς ένα αίτημα που υπέβαλε ο φορολογούμενος, παραλείποντας την έκδοση της αντίστοιχης πράξης. Η φορολογική αρχή αποστέλλει την ενδικοφανή προσφυγή και τα σχετικά έγγραφα στο αρμόδιο όργανο εξέτασης εντός επτά (7) ημερών από την κατάθεσή τους. Σε περιπτώσεις κατάργησης ή αναστολής λειτουργίας, κατά περίπτωση, της φορολογικής αρχής ή τμήματος ή γραφείου αυτής, που εξέδωσε την πράξη ή προέβη στην παράλειψη, η ενδικοφανής προσφυγή υποβάλλεται στην Υπηρεσία υποδοχής, η οποία και την διαβιβάζει στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών.

5. Ποιο είναι το αρμόδιο όργανο εξέτασης της ενδικοφανούς προσφυγής;

Αρμόδιο όργανο εξέτασης της ενδικοφανούς προσφυγής είναι η Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης της Φορολογικής Διοίκησης, δηλαδή η νυν Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ) της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

6. Ποια είναι η προθεσμία υποβολής της;

Η ενδικοφανής προσφυγή πρέπει να κατατίθεται στην αρμόδια φορολογική αρχή εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της πράξης στο φορολογούμενο ή από τη συντέλεση της παράλειψης. Η προθεσμία αναστέλλεται για το χρονικό διάστημα από 1 έως 31 Αυγούστου, το οποίο δεν προσμετράται στον

υπολογισμό της. Ειδικά, για τους κατοίκους εξωτερικού η σχετική προθεσμία ορίζεται σε εξήντα (60) ημέρες.

7. Είναι υποχρεωτική η υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής;

Ναι. Ο φορολογούμενος υποχρεούται να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή. Η έγκαιρη και νόμιμη άσκησή της είναι προϋπόθεση για την περαιτέρω παραδεκτή άσκηση προσφυγής στη Διοικητική Δικαιοσύνη.

8. Αίρεται το απαράδεκτο της μη νόμιμης άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής;

Ο φορολογικός νομοθέτης έχει προβλέψει δύο περιοριστικές περιπτώσεις κατά τις οποίες ο φορολογούμενος «συγχωρείται» αν δεν έχει ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή. Στην περίπτωση κατά την οποία η φορολογική αρχή δεν ενημέρωσε το φορολογούμενο για την υποχρέωσή του να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή πριν προσφύγει στη διοικητική δικαιοσύνη, ο φορολογικός δικαστής κρίνει παραδεκτή την άσκηση της δικαστικής προσφυγής. Επίσης, αν η φορολογική αρχή δεν ενημέρωσε προσηκόντως το φορολογούμενο, δηλαδή γραπτώς κατά την επίδοση σε αυτόν της πράξης, σχετικά με την υποχρέωση άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής, την προθεσμία άσκησής της, το όργανο ενώπιον του οποίου πρέπει να κατατεθεί, τους όρους άσκησής της και τις συνέπειες της μη άσκησής της, τυχόν απαράδεκτη άσκηση της δικαστικής προσφυγής εκ του λόγου της μη άσκησης ή της πλημμελούς άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής θεραπεύεται.

9. Απαιτείται δικηγόρος;

Όχι. Η διαδικασία κατάθεσης της ενδικοφανούς προσφυγής δεν απαιτεί δικηγόρο. Αρκεί να υπογράψει το σχετικό έγγραφο ο υπόχρεος φορολογούμενος περί φυσικού προσώπου ή ο νόμιμος εκπρόσωπος περί νομικού προσώπου. Σε ειδικότερες περιπτώσεις, η ενδικοφανής προσφυγή ασκείται, προκειμένου για σχολάζουσα κληρονομιά από τον κηδεμόνα, για επιδικία από τον προσωρινό διαχειριστή, για μεσεγγύηση από το μεσεγγυούχο, για πτωχεύσαντα από το σύνδικο, για ανήλικο από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα ή τον επίτροπο και επί πλειόνων από τον έναν από αυτούς ή γι' αυτόν που τελεί σε δικαστική συμπαράσταση από το δικαστικό συμπαραστάτη και προκειμένου για θανόντα φορολογούμενο από τους κληρονόμους του και εν γένει από κάθε πρόσωπο του άρθρου 64 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Για όλες τις ως άνω περιπτώσεις, υποχρεωτικώς με την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής συνοποβάλλονται και τα νομιμοποιητικά έγγραφα από τα οποία προκύπτουν οι παραπάνω ιδιότητες. Παρόλα αυτά, εξαιτίας της πολυπλοκότητας του αντικειμένου του φορολογικού δικαίου, της ειδικότητας των διατάξεων, του πλήθους των Υπουργικών Αποφάσεων και Εγκυκλίων που εφαρμόζονται ανά περίπτωση και της ανάγκης υποστήριξης των ισχυρισμών με τη σχετική ισχύουσα νομολογία, ο δικηγόρος κρίνεται πολύτιμος από τις περιστάσεις.

10. Απαιτείται παράβολο με την υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής;

Όχι. Η ενδικοφανής προσφυγή κατατίθεται χωρίς την καταβολή παραβόλου.

11. Αναστέλλεται το καταλογιζόμενο ποσό με την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής;

Σύμφωνα με την [ΠΟΛ 1064/2017](#) (ΦΕΚ Β' 1440/27.04.2017), η οποία ισχύει από 28.4.2017, με την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής **αναστέλλεται η καταβολή του ποσοστού 50% του αμφισβητούμενου ποσού** που προέκυψε με την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης, με την προϋπόθεση ότι έχει καταβληθεί το υπόλοιπο ποσοστό 50%, εκτός και αν υποβληθεί και για το υπόλοιπο 50% αίτημα αναστολής. Η αναστολή επέρχεται από και διά της εφάπαξ καταβολής του εν λόγω ποσοστού και σε περίπτωση τμηματικής καταβολής από και διά της αποπληρωμής του. Κάθε εξοφλητική απόδειξη με την οποία καταβάλλεται ποσό που αφορά σε αυτοτελές πρόστιμο το οποίο δεν είναι παρεπόμενο κύριας οφειλής, φόρων, τελών, δικαιωμάτων, εισφορών και δασμών υπέρ του Δημοσίου, υπόκειται σε τέλη χαρτοσήμου 2%, πλέον εισφοράς ΟΓΑ 20%. Η καταβολή μπορεί να γίνει και μετά την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής και, πάντως το αργότερο, μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής ή, σε περίπτωση μη έκδοσης απόφασης, εντός των εκατόν είκοσι (120) ημερών που προβλέπονται για την έκδοση της εν λόγω απόφασης. Καταβολή νοείται η εκουσίως γενομένη ή η είσπραξη του καταβλητέου 50% κατόπιν διενέργειας συμψηφισμού ή απόδοσης παρακρατηθέντος ποσού επί αποδεικτικού ενημερότητας/βεβαίωσης οφειλής και όχι στο πλαίσιο ληφθέντων αναγκαστικών μέτρων είσπραξης. Η αναστολή του υπόλοιπου 50% δεν ισχύει επί του άμεσου προσδιορισμού του φόρου, καθώς και επί πράξης διοικητικού προσδιορισμού του φόρου, που εκδίδεται με βάση στοιχεία που έχουν παρασχεθεί από τον φορολογούμενο σε φορολογική του δήλωση, κατά τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 3 εδ. β' Κ.Φ.Δ.)

12. Μπορώ να μην πληρώσω το 50% του οφειλόμενου ποσού που απαιτείται για την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής;

Ναι. Ο φορολογούμενος μπορεί να υποβάλει αίτημα αναστολής του καταβλητέου ποσοστού πενήντα τοις εκατό (50%) του αμφισβητούμενου ποσού της πράξης. Η ΔΕΔ δύναται να αναστείλει την πληρωμή του εν λόγω ποσοστού μόνο στην περίπτωση κατά την οποία κρίνεται ότι η καταβολή αυτού θα είχε ως συνέπεια την ανεπανόρθωτη βλάβη για τον υπόχρεο. Η αναστολή αυτή, στην περίπτωση που χορηγηθεί, ισχύει μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής, άλλως μέχρι την άπρακτη πάροδο του προβλεπόμενου χρονικού διαστήματος για την έκδοσή της, ήτοι 120 ημερών, από την κατάθεση της ενδικοφανούς προσφυγής στη φορολογική αρχή που εξέδωσε την πράξη ή προέβη στην παράλειψη.

13. Πώς ζητώ την αναστολή της καταβολής;

Το αίτημα αναστολής υποβάλλεται με το έγγραφο της ενδικοφανούς προσφυγής ή αυτοτελώς με ιδιαίτερο έγγραφο που κατατίθεται την ίδια ημέρα με την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής στη φορολογική αρχή που εξέδωσε την πράξη ή προέβη στην παράλειψη. Με την υποβολή της αίτησης αναστολής και μέχρι την έκδοση απόφασης επ' αυτής, άλλως μέχρι την άπρακτη πάροδο του προβλεπόμενου χρονικού διαστήματος για την έκδοσή της, αναστέλλεται η λήψη αναγκαστικών μέτρων είσπραξης. Τυχόν

αναστολή της πληρωμής δεν απαλλάσσει τον υπόχρεο από την υποχρέωση καταβολής των τόκων λόγω εκπρόθεσμης καταβολής του οφειλόμενου ποσού.

14. Ποια αποδεικτικά έγγραφα πρέπει να υποβληθούν με την αίτηση αναστολής;

Με την αίτηση αναστολής υποβάλλονται στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών και τα αποδεικτικά στοιχεία με τα οποία τεκμηριώνονται οι ισχυρισμοί του αιτούντος και απαραίτητως υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 ν. 1599/1986 στην οποία ο αιτών δηλώνει: α) τα παγκόσμια έσοδα ή εισοδήματά του από κάθε πηγή κατά το προηγούμενο και κατά το τρέχον έτος και β) την περιουσιακή του κατάσταση στην Ελλάδα και οπουδήποτε στην αλλοδαπή κατά το χρόνο κατάθεσης της αίτησης αναστολής.

Αν ο αιτών είναι φυσικό πρόσωπο, δηλώνονται επιπλέον και τα παγκόσμια έσοδα ή εισοδήματα από κάθε πηγή κατά το προηγούμενο και κατά το τρέχον έτος, καθώς και η περιουσιακή κατάσταση, οπουδήποτε στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή του ή της συζύγου και των ανηλίκων τέκνων αυτού κατά το χρόνο κατάθεσης της αίτησης αναστολής.

Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο ή οποιασδήποτε μορφής νομική οντότητα, δηλώνονται επιπλέον και τα παγκόσμια έσοδα ή εισοδήματα από κάθε πηγή κατά το προηγούμενο και κατά το τρέχον έτος, καθώς και η περιουσιακή κατάσταση οπουδήποτε στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή κατά το χρόνο κατάθεσης της αίτησης αναστολής, των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων στο κεφάλαιο των οποίων συμμετέχει ο αιτών, καθώς και των φυσικών προσώπων που σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ευθύνονται ατομικά για τις φορολογικές υποχρεώσεις του αιτούντος. Η περιουσιακή κατάσταση περιλαμβάνει ιδίως τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε ακίνητα, τις καταθέσεις οποιουδήποτε είδους και τα συναφή τραπεζικά προϊόντα, τις επενδύσεις σε κινητές αξίες, τα μηχανοκίνητα ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, τα δάνεια και τις δωρεές, τις μετοχές, τα μερίδια, τα δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής σε κεφάλαιο σε οποιασδήποτε μορφής νομική οντότητα και τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε κινητά αξίας άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ. Μαζί με την περιουσιακή κατάσταση δηλώνεται από τον αιτούντα και η εκτιμώμενη αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτήν. Για τα ακίνητα δηλώνεται και η αντικειμενική αξία αυτών. Αν ο αιτών τηρεί λογιστικά αρχεία, σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. κατά τη διπλογραφική μέθοδο, με την αίτηση αναστολής συνυποβάλλονται ο τελευταίος ισολογισμός και το τελευταίο αναλυτικό ισοζύγιο γενικής λογιστικής του τρέχοντος έτους.

Αίτηση αναστολής για την οποία δεν προσκομίζονται τα προαναφερθέντα στοιχεία απορρίπτεται.

15. Πότε εκδίδεται η απόφαση επί του αιτήματος της αναστολής;

Η απόφαση επί του αιτήματος αναστολής εκδίδεται, εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία υποβολής της ενδικοφανούς προσφυγής στη φορολογική αρχή, διαφορετικά θεωρείται ότι η αίτηση αναστολής έχει απορριφθεί. Η εκδιδόμενη θετική για τον υπόχρεο απόφαση της ΔΕΔ συνεπάγεται την αναστολή και του έτερου 50% που σε άλλη

περίπτωση παρέχεται απευθείας εκ του νόμου με την καταβολή και γνωστοποιείται άμεσα στην αρμόδια φορολογική αρχή για τις δικές της ενέργειες αναφορικά με τις προβλεπόμενες για κάθε περίπτωση διαδικασίες αναστολής των αναγκαστικών μέτρων είσπραξης, με ενημέρωση και του υπόχρεου. Σε περίπτωση κατά την οποία η ΔΕΔ απορρίπτει το αίτημα της αναστολής μπορεί να το πράξει είτε με ρητή αρνητική απόφαση είτε με σιωπηρή αρνητική απόφαση η οποία συνάγεται από την άπρακτη πάροδο του τριακονθήμερου χωρίς να πραγματοποιηθεί σχετική γνωστοποίηση στο φορολογούμενο. Σε κάθε περίπτωση, εάν ο υπόχρεος, μετά την απόρριψη με οποιονδήποτε τρόπο του αιτήματος αναστολής, προβεί στην καταβολή του 50% του αμφισβητούμενου ποσού, αναστέλλεται από τον χρόνο της καταβολής και μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής ή τη σιωπηρή απόρριψή της η είσπραξη του υπολοίπου 50%.

16. Απαιτείται παράσταση δικηγόρου ή του υπόχρεου ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών;

Η παράσταση καταρχήν δεν είναι υποχρεωτική. Στις περισσότερες περιπτώσεις αρκούν τα έγγραφα στοιχεία που συνοδεύουν το έγγραφο της ενδικοφανούς προσφυγής (ή και του αιτήματος αναστολής) στο ηλεκτρονικό αρχείο. Αν η ΔΕΔ το κρίνει απαραίτητο όμως, δύναται να καλέσει τον υπόχρεο ή τον πληρεξούσιο δικηγόρο του σε ακρόαση. Επίσης, αν προσκομισθούν για πρώτη φορά νέα στοιχεία ενώπιον της ΔΕΔ ή γίνει το πρώτον επίκληση νέων πραγματικών περιστατικών, ο υπόχρεος πρέπει να καλείται σε ακρόαση προκειμένου να εκφράσει εγγράφως τις απόψεις του.

17. Πότε εκδίδεται η απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής;

Εντός εκατόν είκοσι (120) ημερών από την υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής στη φορολογική αρχή που εξέδωσε την πράξη ή προέβη στην παράλειψη, η ΔΕΔ εκδίδει απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη την προσφυγή, τις πληροφορίες που έλαβε από τον υπόχρεο και τις απόψεις της αρμόδιας φορολογικής αρχής, καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που είναι σχετική με την υπόθεση. Η προθεσμία αναστέλλεται κατά το χρονικό διάστημα από 1 έως 31 Αυγούστου. Αν εντός της ανωτέρω προθεσμίας δεν εκδοθεί απόφαση, συνάγεται σιωπηρά απόρριψη της ενδικοφανούς προσφυγής από την ΔΕΔ και θεωρείται ότι ο υπόχρεος έχει λάβει γνώση της απόρριψης αυτής κατά την εκπνοή της προθεσμίας. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής περιέχει και την οριστική φορολογική υποχρέωση του υπόχρεου, το καταλογιζόμενο ποσό και την προθεσμία καταβολής αυτού. Εάν με την απόφαση ακυρώνεται, μερικά ή ολικά, ή τροποποιείται η πράξη της φορολογικής αρχής, η Δ.Ε.Δ. οφείλει να αιτιολογεί την απόφαση αυτή επαρκώς με νομικούς ή και πραγματικούς ισχυρισμούς. Σε περίπτωση που η πράξη ακυρώνεται για λόγους τυπικής πλημμέλειας, η αρμόδια φορολογική αρχή ενεργεί εκ νέου σύμφωνα με τα οριζόμενα στην απόφαση της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών.

18. Προσβάλλεται η απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής;

Ο φορολογούμενος έχει τη δυνατότητα να προσβάλει την απόφαση της ΔΕΔ ενώπιον του αρμόδιου τακτικού διοικητικού δικαστηρίου σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του

Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Στις περιπτώσεις της σιωπηρής άρνησης της ΔΕΔ που συντελείται με την άπρακτη πάροδο της τασσόμενης εκ του νόμου προθεσμίας για την εξέταση της ενδικοφανούς προσφυγής, δηλαδή των 120 ημερών από την κατάθεση της ενδικοφανούς προσφυγής, ο φορολογούμενος συμπροσβάλλει με τη δικαστική προσφυγή ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών δικαστηρίων τη σιωπηρή άρνηση της ΔΕΔ και την αρχική φορολογική πράξη που του καταλογίζει το φόρο.

19. Αναστέλλεται αυτοδικαίως το καταλογιζόμενο ποσό σε περίπτωση άσκησης δικαστικής προσφυγής;

Με την άσκηση εμπρόθεσμης δικαστικής προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου κατά της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής ή κατά της σιωπηρής απόρριψης αυτής λόγω παρόδου της προθεσμίας έκδοσης της απόφασης, αναστέλλεται η καταβολή ποσοστού 50% του αμφισβητούμενου ποσού, υπό την προϋπόθεση της καταβολής του υπόλοιπου 50%, εφάπαξ ή τμηματικά, οποτεδήποτε μέχρι την έκδοση της οριστικής δικαστικής απόφασης. Σε περίπτωση που η καταβολή λάβει χώρα μετά τη λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, αυτά αναστέλλονται από τον χρόνο της καταβολής και εφεξής και μέχρι την έκδοση απόφασης επί της δικαστικής προσφυγής. Ομοίως, αν, συνεπεία τμηματικής καταβολής του, η αποπληρωμή του ποσοστού 50% γίνεται σε μεταγενέστερο χρόνο, η αναστολή ισχύει από το χρόνο αυτό και εφεξής. Ως αμφισβητούμενο ποσό θεωρείται το καταλογιζόμενο τελικά ποσό βάσει της απόφασης επί της ενδικοφανούς προσφυγής ή το αρχικά καταλογισθέν ποσό βάσει της πράξης κατά της οποίας ασκήθηκε η ενδικοφανής προσφυγή επί σιωπηρής απόρριψης αυτής ή το μέρος των ποσών αυτών που αμφισβητείται με την προσφυγή, επί μερικής αμφισβήτησης.

20. Μπορεί να ανασταλεί διαφορετικά το καταλογιζόμενο ποσό;

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και σε εκείνες τις διαφορές που προκύπτουν από πράξεις αμέσου προσδιορισμού του φόρου ή από πράξεις διοικητικού προσδιορισμού του φόρου είναι δυνατή η αναστολή εκτέλεσης της ρητής απόφασης της Δ.Ε.Δ. ή της σιωπηρής απόρριψής της, κατόπιν έδσης δικαστικής απόφασης επί αίτησης αναστολής εκτέλεσης ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου. Στις περιπτώσεις αυτές, αναστέλλεται η είσπραξη του συνόλου του δικαστικώς αμφισβητούμενου ποσού σύμφωνα με το διατακτικό αυτής και μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης.

21. Μπορεί η Φορολογική Αρχή να στραφεί κατά της απόφασης της ΔΕΔ;

Όχι. Ο νόμος απαγορεύει ρητά στην εκδούσα την πράξη φορολογική αρχή να στραφεί κατά της απόφασης της ΔΕΔ.

22. Μπορεί ο φορολογούμενος να ασκήσει απευθείας στα διοικητικά δικαστήρια δικαστική προσφυγή;

Όχι. Η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής είναι όρος του παραδεκτού της επικείμενης άσκησης δικαστικής προσφυγής. Αν δεν ασκηθεί ενδικοφανής προσφυγή, τυχόν

μέλλουσα προσφυγή στο διοικητικό δικαστήριο απορρίπτεται καταρχήν ως απαράδεκτη, χωρίς να εξετασθεί ως προς την ουσία της.

23. Μπορεί ο φορολογούμενος να ασκήσει άλλο είδος διοικητικής προσφυγής ενώπιον της φορολογικής αρχής;

Όχι. Η προβλεπόμενη εκ του νόμου διαδικασία ενώπιον της φορολογικής αρχής είναι αποκλειστική και δεν επιτρέπει στο φορολογούμενο να προβεί σε άλλες ενέργειες ενώπιον της φορολογικής αρχής για την αμφισβήτηση της πράξης, παρά μόνο σε άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής.

24. Πώς υπολογίζεται το οφειλόμενο ποσό που πρέπει να καταβάλει ο φορολογούμενος;

Κάθε καταβολή, οποτεδήποτε αυτή πραγματοποιείται, που αφορά το αμφισβητούμενο ποσό λόγω της άσκησης της ενδικοφανούς προσφυγής, βαρύνεται, κατά περίπτωση, με τους αναλογούντες τόκους εκπρόθεσμης καταβολής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 53 του Κ.Φ.Δ.. Τυχόν αναστολή της πληρωμής δεν απαλλάσσει τον υπόχρεο από την υποχρέωση καταβολής των τόκων λόγω εκπρόθεσμης καταβολής του φόρου. Σε κάθε περίπτωση, κατά τη διάρκεια της νόμιμης προθεσμίας καταβολής των οφειλών καθώς και κατά τη διάρκεια αναστολής καταβολής αυτών, η Φορολογική Διοίκηση δύναται να λαμβάνει τα μέτρα των άρθρων 46 και 49 του ν. 4174/2013, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής αυτών. 4. Σε περίπτωση λήξης εκ παραδρομής μέτρων αναγκαστικής είσπραξης κατά το χρονικό διάστημα της προηγούμενης παραγράφου, η Φορολογική Διοίκηση οφείλει να προβεί σε άρση αυτών, τυχόν δε ποσά που έχουν εισπραχθεί βάσει των ανωτέρω μέτρων επιστρέφονται τηρουμένων των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 48 του ν. 4174/2013 και του άρθρου 83 του ν.δ. 356/1974 (ΚΕΔΕ).

25. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι σταθερό;

Όπως συμβαίνει με κάθε φορολογική διάταξη, η παρακολούθηση του φορολογικού νόμου είναι απολύτως απαραίτητη προκειμένου να μην απωλέσει το δικαίωμα δικαστικής προστασίας ο διοικούμενος. Εν προκειμένω, μάλιστα, το νομοθετικό πλαίσιο τροποποιείται συχνά όχι μόνο με τυπικούς νόμους αλλά και με αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων.